

„robi“ je padla kar na enkrat od 24 soldov na 8, — prodajalci pa, kateri so obrano „robo“ domá spravljeno imeli, se poskrijejo ter pošljejo za ušesom se praskaje „punčko“ k „Nemcu“ ali pa Budajncu s poročilom, da bodo uže ob „vabi Mariji“ — ob mraku, namreč, koje bolj temà, „robo“ prinesli. „Čast bodi Bogú! da nam je sadje dal“ — pravi kmetovalec, — „Bog bodi zahvaljen za to božje sadje!“ — pravi krčmar, — z eno besedo: vse je veselo, vse zadovoljno!

(Dalje prihodnjič. *)

Nova nam pšenica.

Pedigré zimská pšenica (Pedigrée = Winter-Weizen) je ime pšenici, katero je grajščina Stockern v doljni Avstriji **) naši kmetijski družbi te dni priporočila. Ta grajščina prideluje to pšenico uže 7 let. Hvali jo zelo zato, ker 1) se močno vkorenini, 2) dá veliko pridelka na zrnu, 3) slamo 5 do 6 čevljev dolgo, 4) ne poleže in rja se je ne loti. Če se seme ne premeni, daje ta pšenica štirinajsterni pridelek; treba je le, da se kolikor mogoče redko seje, da se klasje more dobro razviti; za setev z roko zadostujeta 2 vagana (4 merniki) za 1 oral (joh) popolno, — za setev z mašino pa $1\frac{1}{2}$ vagana.

Začeli so leta 1872. na imenovani grajščini setev te pšenice z 32 zrn in pridelali so tisto leto 3300 zrn, leta 1875. so je vsejali 150 litrov ali 1 milijon in 950.000 zrn, pridelali pa 2058.00 litrov ali 26 milijonov in 754.000 zrn.

Seme za letošnjo setev naj se koj naroči, kdor ga želi. 1 hektoliter (1 vagán in 10 maseljnov) semena z žakljem vred na železniški štaciji Eggenburg (Kaiser Franz-Joseph-Bahn) veljá 16 gold. (Menda se ga more tudi le pol ali četrť hektolitra naročiti).

Za poskušnjo naj bi te pšenice več gospodarjev skupaj naročilo; pšenica ta utegne res dobra biti, ker jo tudi časnik „Wiener landw. Zeitg.“ hvali.

Minister kupčijstva Chlumetzki in pa avstrijsko rokodelstvo.

Minister vitez Chlumetzki je bil unidan pri delitvi premij pričujoč, katere so se pri razstavi izdelkov delile učencem rokodelskim v predmestji Sechshaus na Dunaji.

Pri tej priliki je minister povdarjal važnost rokodelstva ali malega obrtnijstva (Kleingewerbe) in rekel, da na dobrem poduku učencev je največ ležeče, da se rokodelstvu pomaga v bolji stan. „Šola — ljudska šola in pa nadaljevalna šola — ta more rokodelstvu največ pomagati, ne pa predrugačena obrtnijska postava, po kateri se tako pogostoma razlegajo klici.“ — Tako je govoril minister.

No, če je res to prepričanje ministrovo, Bog pomagaj rokodelcem! Vsaka rokodelska družba bode taki objavi odgovorila, da minister prav nič ne pozna položaja našega rokodelstva, če res misli, da šola more rokodelstvu najbolj na noge pomagati.

Učenja je treba vsacemu stanu, to je res, in zato ni treba, da bi minister rokodelcem to še le pravil. Al v prvi vrsti mora biti postava, katera vsacemu državljanu v njegovem stanu varstvo daje. Mar gospod minister misli, da je pri svobodni obrtniji, kakor

jo dandanes vživamo, mogoče, da si rokodelec pomagati more iz svojih nadlog? Taka misel je gola sanjarija, ki ne vidi, kar je. Svobodna obrtnija naj bo to, da vsak obrtnik in vsak rokodelec more svobodno svojo obrtnijo in svoje rokodelstvo ravnati, — ne pa to, da vsak, če tudi ni obrtnik ali rokodelec, bodi si neobrnijisk švindler ali denarni postopač, sme pridnemu, poštenemu in izučenemu obrtniku konkurenco delati in mu zaslužek krasti.

To, to je velika napaka, gospod minister! Kaj koristi rokodelcu samo znanstvo, če ni postave, ki mu znanstvo varuje? Proč tedaj s tako obrtnijsko svobodo, kakoršno dandanes imamo! Dajte postave, po katerih se osvobodí rokodelstvo, in to njegovo svobodo mu varujte! Potem še le se bo smelo reči, da je rokodelstvu mogoče si zlajšati svoj obstanek, — zdaj morejo rokodelci le rêči: svobodna obrtnijska postava rokodelcem, to je, taka, po kateri sme vsak čevljar, krojač, mizar in kar si bodi biti, če tudi se nobenega rokodelstva ni učil in le „kšeft“ začne, da obrtnikom, ki sami delajo, kruh jemlje, sam sebe pa s tem pase, da mu ga najemniki služijo!

Na hvalo jagodam.

V vrtnarskem časniku „der Obstgarten“ se nahaja zanimiv članek jagodam (rudečim jagodam) na hvalo, iz katerega naj posnamemo našim čitateljem nekoliko vrstic.

Rudeča jagoda, prijazna hčerka gozdov, pokaže kmalu, ko sneg skopni, svojo svitlo-zeleno sočnato perje; ona je prvenka spomladanskega sadja in priljubljena vsacemu človeku zato, ker jako prijetno diši in je izvrstno dobrega okusa. Zategadel pa tudi jagoda ni več samo prebivalca gozdov, ampak je postala že davnej meščanka vrtov pod različnimi imeni.

Največ jagod prideljujejo v Ameriki, kjer jih sejejo na velikanskih poljih in odkodar jih daleč po svetu pošiljajo. V Parizu jagodišča vrtnarjem skoro največ dobička donasajo. Tudi na Dunaji poprašujejo bogatini po jagodah večí del leta. Uže meseca januarja, svečana in sušca pridejo jagode iz Algira v Egiptu in Nizze na Laškem na sejm, aprila in maja meseca se uže prodajajo na toplih gredah pridelane debele jagode, junija in julija meseca prinesó kmetice navadne domače jagode na trg, meseca avgusta in septembra pa jih Dunajčani dobivajo s planin in gorá. Tako le zadnje tri mesece leta ni videti jagod.

Ker se v novejšem času prideljujejo take množine jagod, so zato tudi cenejše postale kakor so bile nekđaj. Ni ne prazna pravljica, da je ruski knez Demidov, bogat sladkač, v Parizu še pred malo leti jagode vsako po 5 frankov (dva goldinarja) — res norčava cena! — plačeval in jih toliko snedel, kolikor jih je le v njegov želodec moglo, vrh tega pa, da od teh pomladanskih prvenk ni nič zgubil, še svoj obraz in roke z ostanki zmečkanih jagod umival. Bogataš Rothschild je uže prve dni meseca aprila letošnjega leta na svojem vrtu v Döblingu pridelal jagode, ki so do 50 gramov (nekaj čez tri lote) ena tehtala in na razstavi koncem meseca aprila občudovane bile. Koliko je ena jagoda veljala, ni povedano; poroča pa navedeni časnik, da so na Dunaji 8. dne maja letos lepe velike jagode, na trg prinesene iz dolnje Avstrije, plačevali po 10 do 15 kr. eno.

Vsako leto uže meseca junija pridejo v Gradcu — pa tudi pri nas v Ljubljani in v drugih mestih — okusne jagode na trg, ki se lahko prodadó meščanom.

Ker je iz vsega tega razvidno, kako priljubljene so jagode ljudém, ne bilo bi odveč, ko bi se naši vrtnarji in naše kmetice še marljivejše pečale s pridelovanjem

*) Nadaljevanje kakor Vam drago.

Vred.

**) Adresa: „Gutsinhabung Stockern in Nieder-Oesterreich, Post Eggenburg.“

tega okusnega sadú, o katerem je slavní Linné trdil, da ima posebno zdravilno moč odvrniti od človeka protin (putiko).

Slovstvene stvari.

Jezikoslovne opazke.

Iz Rusije maja meseca. —η.

(Dalje.)

Iz vsega rečenega je razvidno, da, kakor bi se grški spiritus asper lahko imenoval črka in konsonant, ker se skoraj tako izgovarja, kakor latinski h; tako napak je ruski т imenovati črko in polglas, zakaj т je goli znak, stoječ na eni stopinji s pomišljajem, sè znakom kratkosti ali dolgosti in z drugimi takimi znaki. Ali prav za prav, т stoji še nižje, kakor taki znaki, on je, kakor dr. Miklosich prav pravi, čisto nepotreben; kjer za konsonantom znaka mehkosti ni, tam bo vsak čitatelj vedel, da konsonant je treba izgovoriti, kakor se navadno izgovarja, ne pa mehko. Napaka je tedaj v citatih iz ruskih knjig in časopisov predloge k, s, v, pisati z apostrofi. Če bomo te predloge pisali z apostrofi, terja doslednost povsod namesti т staviti apostrof, tedaj: k', s', v', slon', kol', svat'. Kak kinč so ti apostrofi! Ali morda nimamo v naši abecedi dovolj pičic, vejic, ključic, strešic in takih stvaric? Še večja napaka je v citatih iz ruščine staviti apostrof namesti т, zakaj apostrof, kakor je vsacemu znano, kaže, da je izpuščen kak vokal; т pa kaže, da se konsonant mehko izgovarja. Kdor tedaj z apostrofi piše ruske besede, naj je k', s', v', slon', kol', svat', ali kon', tol'ko rol' igrat' (tak citat sem v nekem časniku čital), moti čitatelja. Čitatelj bo mislil, da manjka kakega vokala; tako, na pr. gosp. M. bo take apostrofe tako čital: kũ, sũ, vũ, slonũ, kolũ, svatũ, konũ, tolũko rolũ igratũ; kdo drug bo čital brez vokalov: rol kakor kol, tolko kakor volkov, kon kakor slon, ali pa slonj kakor konj; a v resnici se te besede čitajo po ruski kakor po slovenski: k, s, v, slon, kol, svat, konj, toljko rolj igratj. Apostrof namesti т je tako nepotreben, kakor sam т; a apostrof namesti т je taka napaka, kakor v slovenščini apostrof namestu j.

Da so predlogi k, s, v konsonanti, ne pa zlogi, to potrjujejo ruski jezikoslovci tudi sledečim načinom: kadar pismeno naštevajo predloge, jih pišejo: izт, подт, надт, кт, ст, вт; ustno jih pa naštevajo tako: iz, pod, nad, kajer, esjer, vejer. Kaj se to pravi: kajer, esjer, vejer? in čemu ne izgovarjajo prvih treh: izjer, podjer, nadjer? Kajer, esjer, vejer so imena črk, konsonantov, k, s, v z imenom znaka njihovega trdega, ne pa mehkega izgovarjanja. Ko bi bili ti predlogi zlogi, bodisi ko, so, vo, ali kakor si jih je g. M. izmislil: kũ, sũ, vũ, bi jih tako lahko kot zloge izgovarjali, kakor iz, pod, nad.

Vkljub tako jasnemu razlaganju ruskega narodnega in književnega jezika v gramatikah učenih ruskih jezikoslovcev g. M. goloslovno, brez dokazov, trdi, da ruski т je polglas ũ in ruski predlog v daje zlog vũ, ter sam sebe zasmehuje s tako širokoustno baharijo: „Mi dobro vemo, kako ruska slovnica pravi, a tudi znamo, kako narod govori po široširnej zemlji razprostranen.“

Katero rusko slovnico je čital gosp. M.? Iz njegove goloslovne trditve, da znak т je v ruščini polglas, je razvidno, da on ni čital nobene ruske slovnice*) in

*) Ako je gosp. M. kaj čital o ruskem jeziku, čital je samo kako nemško kompilacijo pod imenom „Grammatik der

je tudi čitati ni mogel, zakaj, kakor bomo videli na konci tega spisa, on po ruski čitati ne zná, on niti azbuke ruske ne zná. In kje je imel gosp. M. priliko slišati, kako „govori ruski narod po široširnej zemlji razprostranen“? Ali je morda gosp. M. tisti duh v cilindru, ki je pred nekaj leti Dežmanovce okoli črnovškega mosta strašil, ter se zdaj, pustivši Dežmanovce pri miru, nevidno prenaša iz ljubljanskih sten „po široširnej zemlji“, poslušat, kako ruski narod govori? Sklicavati se v potrditev svoje izmišljave na kaj takega, česar nikdar nisi čital in nikdar nisi slišal, to je več, to je hujše, kakor le smešno, posebno, ako tako ravnaš s takim namennom, s kakoršnim g. M. Svoj namen je izjavil gosp. M. na konci svojega spisa, rekoč: „Dijaki, imajoči nenapredne učitelje, naj ne pišejo u, ako dotični učitelji tako ne marajo; ako bi tako pisali, kljubovali bi učiteljem itd.“ Čemu vmešava g. M. v to stvar dijake in učitelje? Ako je stvar gosp. M. dobra in prava, čemu jo on mladini odsvetuje? Čemu kaže on nekušnim dijakom na njihove „nenapredne“ učitelje? Čemu gosp. M. izbuja v nezvedeni mladini nezaupnost do učiteljev? Čemu seje g. M. v mlada srca seme prepiranja in zaničevanja? Opomba, ki jo je g. M. na konci svoje basni dijakom napisal, zeló diši po nihilizmu; prav na tak lisičji način lovijo nihilisti šolsko mladino.

Gosp. M. trdi, da ruski predlog v, ali, kakor ga on Rusom oktroirati hoče, vũ, se celó „ojači v vo“. Gosp. M. se je etimologije učil pri tistih nemških etimologih, ki so v stanu po formulah, znanih vsemu svetu, dokazati, karkoli hočeš, na priliko, kako se je nemška lisica rodila od grške lisice: „Sanskrit, indogermanski jeziki, grški in nemški jezik: alopeks lopeks opeks peks piks poks puks: Fuchs!“ Takim etimologom bi Horacij rekel: „Credat Judaeus Apella!“ Gospodu M. pa, ki trdi, da se kaj „ojači“ tam, kjer nič ni, ne bo verjel niti Horacijev Judaeus Apella. Ako je treba na etimologičnem konji jezdariti v dozdgodovinske slavjanske čase, da se tako prosta stvar objasni, tedaj se moramo le čuditi, da gosp. M., ki se tako skrbno na sanskrit sklicuje, ni zmožen razpoznati, katere oblike predlogov so brže stariše, konsonantne: k, s, v, ali zlogi: ko, so, vo. Trd oreh bil bi za etimologa M. objasniti oblike: o, ob, obo.

Ruski jezik nima (kakor smo slišali v citatih iz ruskih gramatik, posebno v citatu iz etimologije Beljavskega) nikakih polglasov, ampak ima samo polne glase. Kjer je v staroslovenščini in v slovenščini zlog s polglasom, tam je zlog s polnim glasom ali pa nikaškega zloga ni v ruščini, na priliko, besede: belèga, nizèk, pesèk, trd, imajo v ruščini polne glase: belago, nizok, pesok, tverd; a besede: misèl, pesèn, carstèv, čustèv se po ruski v prozi kakor v poeziji vselej izgovarjajo in upotrebujejo kot enozložne: mĩslj, pesenj, carstv, čuvstv; točno tako so besede: prijaznj, bojaznj, isskustv, bogatstv vselej dvožložne. Gospod M., ki povsod polglase ali vsaj apostrofe sliši, se vé da takih besedi izgovarjati ne more, al Rusi jih prav lahko in gladko izgovarjajo; jaz tudi take ruske besede veliko lože po ruski izgovarjam, kakor pa nemške besede:

russischen Sprache“. Cilj takih kompilatorjev je, žep si napolniti z groši. Slavjanje pa, dokler se bodo učili slavjanskih jezikov pri nemških kompilatorjih, jih nikdar ne bodo znali. Slovenci, želeči navaditi se ruskega jezika, prečitajte najprej slovnico M. Majarja, za njim Miklosicha, za Miklosichem pa vzemite v roke že ruske gramatike, posebo oblikoslovje Poljivanova in skladoslovje Buslajeva, — z nemškimi kompilatorji pa — v peč!

Pis.